

การพัฒนาทักษะการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการผลิตงานข่าวของนักสื่อสารชุมชน

COMMUNITY COMMUNICATOR' S SKILL DEVELOPMENT OF SMARTPHONE USING FOR PRODUCING NEWS

กรกฎ จำเนียร

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Korrakot Chamnian

Lecturer of Communication Arts Department, Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

ปัจจุบันองค์กรข่าวหรือนักข่าวใหญ่ ๆ ต่างหันมานิยมใช้สมาร์ทโฟนในการผลิตข่าวสารเพื่อเผยแพร่ในสังคมเทียบเท่าการใช้กล้องวิดีโอตัวใหญ่มากขึ้น เช่นเดียวกับนักสื่อสารชุมชน หรือคนในชุมชนที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารด้วยตนเองผ่านทางสมาร์ทโฟน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทันสมัย และการเน้นความรวดเร็วในการเผยแพร่ข่าวสาร อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า การใช้สมาร์ทโฟนในการผลิตงานข่าวยังมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน แต่เมื่อคำนึงถึงโอกาสในอนาคตคาดว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่จะเข้ามาช่วยกำจัดจุดอ่อนของสมาร์ทโฟนในการใช้ผลิตงานได้ ไม่ว่าจะเป็นความละเอียดและศักยภาพที่สูงขึ้นของกล้องที่ติดตั้งในสมาร์ทโฟน ช่องทางการสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์ของสมาร์ทโฟนที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชมในชุมชน ซึ่งนอกจากอุปกรณ์จะเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตงานข่าวแล้ว บุคคลที่เรียกว่านักสื่อสารชุมชนซึ่งเป็นคนในชุมชน ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน นักสื่อสารชุมชนที่เป็นนักข่าวสะพายเป้จำเป็นต้องมีทักษะในการผลิตงานข่าวชุมชน โดยเฉพาะการใช้สมาร์ทโฟนเข้ามาเป็นตัวช่วยให้เกิดขึ้นงาน บทความวิชาการชิ้นนี้จึงต้องการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนในชุมชนให้เป็นนักข่าวสะพายเป้และการใช้สมาร์ทโฟนในการผลิตข่าวในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : นักข่าวสะพายเป้ สมาร์ทโฟน ข่าว

ABSTRACT

Today, news organizations or big news agencies are turning to use smartphones to produce news published in society as same as to use larger video camera. Community communicators or people in the community can use smartphones for publishing news as well. Therefore, smartphones are like a factor in life with advanced technology modernization and the emphasis on the speed of publishing. However, based on the SWOT analysis, it was found that using

smartphones in news production has both strengths and weaknesses. However in the future, modern technology is expected to help eliminate the weaknesses of smartphones in the production process. There will be the higher resolution and potential of the camera installed on the smartphone and social media communication channels of smartphones that meet the needs of audiences in the community. Besides, the equipment which is important to produce news in community, the person called community communicators are equally important. They are backpackers who need to have skills in producing news; especially, the use of smartphones to help create the news in the community. Therefore, this academic article wanted to present the guidelines for the development of people in the community to be backpackers and using smartphones to produce effective news in their community.

Keywords : Backpack Journalist Smartphone News

บทนำ

ทุกวันนี้การพัฒนาเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะเทคโนโลยีสมาร์ทโฟน (smartphone) หรือมือถือที่ไม่เพียงแค่อำนาจสำหรับการสื่อสารเท่านั้น แต่มีการพัฒนาอยู่อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารด้วยภาพและเสียง การสื่อสารบนโลกอินเทอร์เน็ต (Internet) และปัจจุบันที่สมาร์ทโฟน (smartphone) สามารถทำได้แม้กระทั่งการผลิตงานข่าว

ในสนามข่าวปัจจุบันได้ก่อกำเนิดนักข่าวมือถือหรือโมโจ (Mojo (Mobile Journalist)) ซึ่งหมายถึงรูปแบบของการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลโดยมีสมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์พื้นฐานในการสร้างและตัดต่อภาพนิ่ง เสียง และภาพเคลื่อนไหว (โมบายเจอนัลลิซึมแมนนวล (Mobile Journalism Manual, ม.ป.ป. (ออนไลน์))

นิพนธ์ ตั้งแสงประทีป (ม.ป.ป. (ออนไลน์)) ขยายความหมายเพิ่มเติมว่า นักข่าวมือถือหรือโมโจเป็นนักข่าวที่ทำได้ทุกอย่างโดยไม่ต้องแบกกล้องใหญ่ไปก็สามารถถ่ายภาพข่าวแล้วรายงานข่าวได้ทันทีผ่าน

มือถือ เมื่อไปลงพื้นที่ก็สามารถถ่ายคลิปกลับมาตัดต่อเอง เรียบเรียงบทรายการหรือสคริปต์เอง แล้วนำออกอากาศ ต่อไปการทำข่าวจะเป็นรูปแบบนี้หมดโทรทัศน์ช่องใหญ่ ๆ บางช่องก็เอานักข่าวมาฝึกเรื่องโมโจ (Mojo (Mobile Journalist)) ดังเช่น ไทยรัฐทีวี ซึ่งวิธีการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบันหากต้องลงภาคสนามสิ่งแรกที่ต้องทำคือ หิวข้าว และอัดโพลด์เฟซบุ๊กรายงานข่าว โดยเฉพาะในนาที่นี้ต้องเผยแพร่ข่าวสดอย่างทันสถานการณ์ผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (facebook live) ด้วย ตอนนี้อารายงานข่าวไม่ได้แข่งกันที่คุณภาพ แต่แข่งกันที่ความเร็ว

ด้วยความสะดวกรวดเร็วของการทำข่าว นักข่าวมือถือ จึงได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วท่ามกลางสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นในประเทศสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก (แบลงเคนชิป (Blankenship), 2015 (ออนไลน์))

ไม่เพียงแต่นักข่าวส่วนกลางที่หันมาใช้สมาร์ทโฟนในการทำข่าวเท่านั้น นักสื่อสารชุมชนที่ต้องการสื่อสารเรื่องราวภายในชุมชนเริ่มหัน

มาใช้สมาร์ทโฟนเพื่อผลิตข่าวในชุมชนเช่นกัน โดยธาม เชื่อสถาปนศิริ (นักข่าวพลเมือง, 2016 (ออนไลน์)) กล่าวถึง การใช้มือถือสื่อสารเพื่อชุมชน ว่าแม้คนในชุมชนจะไม่ใช้นักข่าวที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ สืบค้น ข้อเท็จจริง เรื่องราวต่าง ๆ มานำเสนออย่าง ตรงไปตรงมา เป็นวัตถุดิบ หรือเป็นผู้ทำหน้าที่ สื่อกลาง ข้อมูล ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ไปยัง ประชาชน โดยมีจริยธรรมกำกับวิชาชีพแต่สามารถ เรียกคนเหล่านี้ว่าเป็น นักข่าวพลเมือง หรือนักสื่อสาร ชุมชนที่ไม่ได้เรียนวิชาชีพสื่อ แต่มีใจรักในการสื่อสาร ประเด็นในชุมชนโดยไม่ได้สังกัดองค์กรสื่อใด ไม่ได้ หาเลี้ยงรายได้จากวิชาชีพ แต่เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ ทำงานของชุมชนทำหน้าที่สื่อสารเรื่องราวของชุมชน เล่าเรื่องของชุมชน โดยคนในชุมชนเพื่อสื่อสารในและ นอกชุมชน

ทั้งนี้ เครื่องมือสำคัญในการสื่อสารของนักสื่อสาร ชุมชน ได้แก่ สมาร์ทโฟน เพราะมีข้อดีหลายประการ ดังนี้

1) ใช้งานง่าย เพราะทุกคนต่างมีสมาร์ทโฟน จึงรู้วิธีใช้การถ่ายภาพในสมาร์ทโฟนอยู่แล้ว สามารถ ผลิตชิ้นงานในรูปแบบวิดีโอที่มีเนื้อหาและเข้าถึงผู้ชม ได้ง่าย

2) รวดเร็ว สามารถเผยแพร่ข่าวหรือกิจกรรม ได้เป็นสื่อแรก

3) ไม่เป็นที่สังเกต ด้วยอุปกรณ์มีขนาดเล็ก สามารถถ่ายภาพในสถานที่ที่อุปกรณ์กล้องแบบปกติ ไม่สามารถทำได้

4) สามารถเข้าไปใกล้ชิดกับสถานการณ์นั้นๆ ได้ ด้วยน้ำหนักที่เบาและมีขนาดเล็ก จึงสามารถเข้าไป ทำข่าวในบางเรื่องบางสถานการณ์ หรือบางสถานที่ได้

5) ทะลายกำแพงขณะที่สัมภาษณ์แหล่งข่าว แหล่งข่าวจะรู้สึกมั่นใจ ถูกล้วงล้า่น้อย และรู้สึกคุ้นเคย มากกว่าสื่ออื่น ๆ

6) ประหยัดทั้งอุปกรณ์และประหยัดเมื่อต้อง ฝึกหัดให้กับ บุคคลอื่น ๆ (โซวเดอร์พอด (Shoulderpod) (ออนไลน์))

จะเห็นได้ว่า นักสื่อสารชุมชนสามารถนำข้อดี ต่าง ๆ ของสมาร์ทโฟนไปใช้ประโยชน์ในการผลิต ข่าวสารของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้เช่นเดียวกับอุปกรณ์กล้องขนาดใหญ่ ซึ่งในบาง สถานการณ์การใช้สมาร์ทโฟนกลับพบว่าข้อดีมากกว่า การใช้กล้องปกติเสียด้วยซ้ำ

การวิเคราะห์ SWOT การใช้สมาร์ทโฟนผลิตงาน ข่าวในชุมชน

การพัฒนาทักษะการผลิตข่าวผ่านสมาร์ทโฟน ของนักสื่อสารชุมชนได้รับพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการอบรมอยู่เป็นระยะ ๆ ผู้เขียนได้มีโอกาสทดลองใช้ สมาร์ทโฟนในการผลิตงานเผยแพร่ออกอากาศออนไลน์ โดยการทดสอบการใช้งานเฟซบุ๊กไลฟ์ (facebook live) ในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (android) จึงขอ นำประสบการณ์ผ่านการวิเคราะห์ SWOT ให้เห็นถึงจุด แข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยง เพื่อเป็นแนวทาง แพร่ภาพสดผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (facebook live) ในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (android) และการ ผลิตงานข่าวผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อใช้ในงานข่าวชุมชน ต่อไป

จุดแข็ง (strength) การที่เฟซบุ๊ก (facebook) ออกเฟซบุ๊กไลฟ์ (facebook live) การใช้งานนี้ส่งผลดี ต่อการเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และถือเป็นเครื่องบันทึกภาพไปในตัวที่สามารถ

ย้อนชมภาพกิจกรรมดังกล่าวได้ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป

จุดอ่อน (weakness) เฟซบุ๊กไลฟ์ (facebook live) บนแอนดรอยด์ (android) ยังมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขอยู่คือ การวางกล้องเพื่อบันทึกภาพ ผู้ใช้งานไม่สามารถถ่ายภาพโดยวางกล้องเพื่อให้ได้ภาพแนวนอน (horizontal) เพราะภาพที่จะได้เมื่อตรวจสอบผ่านแอปเพจที่ทำการออกอากาศพบว่า ภาพจะกลับไปแบบทวนเข็มนาฬิกา 90 องศา ซึ่งจะไม่สะดวกต่อการรับชม ดังนั้น ผู้ใช้งานจะต้องวางสมาร์ทโฟนที่จะบันทึกภาพในลักษณะแนวตั้งตลอดเวลา โดยต้องใช้ขาตั้งกล้องแบบหัวบอล (ball head) เพื่อทำการติดตั้งกล้องสมาร์ทโฟนให้อยู่ในลักษณะแนวตั้ง นอกจากนี้ คุณภาพของภาพที่ได้ทำการถ่ายทอดสด ยังมีคุณภาพที่ไม่คมชัดเพียงพอ อาจเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ คุณภาพของกล้องบนสมาร์ทโฟน หรืออาจเกิดจากสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจลดคุณภาพในการรับชมได้

นอกจากนี้ ปัญหาการใช้งานบันทึกภาพวิดีโอบนสมาร์ทโฟนซึ่งที่พบอย่างเลี่ยงไม่ได้คือ ความร้อนจากตัวเครื่อง ความร้อนเริ่มมากขึ้นส่งผลต่อการทำงานของเครื่อง พบปัญหาเครื่องค้างในระหว่างแพร่ภาพ ทำให้ไม่สามารถแพร่ภาพกิจกรรมผ่านคลิป์เพียงคลิป์เดียวได้

โอกาส (opportunity) เฟซบุ๊ก (facebook) กำลังพัฒนาเฟซบุ๊กไลฟ์ (facebook live) บนแอนดรอยด์ (android) สามารถใช้ได้ง่ายขึ้น ทัดเทียมกับผู้ใช้งานในไอโอเอส

ความเสี่ยง (threat) ด้วยทัศนคติและมุมมองของคนส่วนใหญ่ อาจยังไม่มีเม็ดเงินเชื่อถือในสมาร์ทโฟนมากเท่ากับกล้องตัวใหญ่ ๆ ซึ่งสามารถ

สร้างความตื่นตาตื่นใจ และส่งผลให้เห็นการมีส่วนร่วมของคนมากกว่าการใช้กล้องจากสมาร์ทโฟน

จะเห็นได้ว่า เมื่อวิเคราะห์ SWOT ยังพบทั้งจุดอ่อนของสมาร์ทโฟนและความเสี่ยงจากภายนอก อย่างไรก็ตาม การใช้งานเฟซบุ๊กไลฟ์ (facebook live) ในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (android) ผ่านสมาร์ทโฟนแม้อยู่ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างในบางเรื่อง แต่ในอนาคตจะมีการพัฒนาของเทคโนโลยีเพื่อลดข้อจำกัด เช่น ความละเอียดและศักยภาพที่สูงขึ้นของกล้องที่ติดตั้งในสมาร์ทโฟน ช่องทางการสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์ของสมาร์ทโฟนที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชมในชุมชน เป็นต้น

แนวทางการผลิตข่าวของนักสื่อสารชุมชน

ในการผลิตข่าวของนักสื่อสารชุมชน นักสื่อสารชุมชนสามารถพัฒนาตนเองผ่านการลงพื้นที่ การเดินทางลงพื้นที่นำข้อมูลจากชุมชนมานำเสนอ

จากการถอดรหัสการทำงานของนักสื่อสารชุมชนจะพบการทำงาน ดังนี้

วิธีการทำงานของนักสื่อสารชุมชนเปรียบเสมือนการทำประมงพื้นบ้านที่มีเสน่ห์อัตลักษณ์บางอย่างที่ชัดเจน แตกต่างจากการทำงานของสื่อกระแสหลักที่เปรียบเทียบเหมือนเรืออวนลากขนาดใหญ่ ดังนั้น วิธีการและเครื่องมือ ลักษณะของชาวประมง ลักษณะปลาที่ได้ รวมถึงพฤติกรรมของคนกินที่ชอบกินปลาแบบไหนมีความแตกต่างกัน นักสื่อสารชุมชนจะต้องทำให้คนกินปลาที่ดี สด ซึ่งเหนือกว่าการกินปลาที่ได้จากห้างสรรพสินค้าที่มีปริมาณมาก แต่ไร้คุณภาพ ความสด

นักสื่อสารชุมชนควรเริ่มคิดประเด็นจากพื้นที่ซึ่งเป็นรากฐานของชุมชน เป็นศูนย์กลางของรากเหง้าของชุมชน อยู่ในชุมชนก่อน แล้วค่อยแผ่กิ่งก้านสาขา

ไปที่อื่น ดังนั้นนักสื่อสารชุมชนต้องมั่นใจในเรื่องในพื้นที่ที่คิดว่าจะสื่อสาร หากไม่มั่นใจคนนอกชุมชนจะไม่สนใจ ควรทำเรื่องชุมชนให้เห็นข้อมูลที่เป็นจริง และมีความลุ่มลึกของข้อมูล

การเล่าเรื่องของนักสื่อสารชุมชนควรเริ่มต้นมองคนในพื้นที่ชุมชน และหาวิธีให้คนในพื้นที่เล่าเรื่องควรให้คนในชุมชนดูผลงานการผลิตก่อน ต้องมุ่งบริการผลิตให้แก่คนในชุมชน หากเนื้อหาถูกเล่าดีมันจะเกิดความเป็นสากล นอกจากนี้ ควรใส่ใจกับคนที่ในชุมชนที่ไปเอาเรื่องมาเล่า

นักสื่อสารชุมชนควรตอบตนเองให้ได้ในการเล่าเรื่องสักหนึ่งเรื่องว่า อยู่กับใคร ทำอะไร และอยู่ที่ไหน วิธีการมองเรื่องที่จะเล่า ควรมองว่าเรื่องที่จะเล่ามีน้ำหนักหรือไม่มีน้ำหนัก และปรารถนากับมัน ให้เวลามันให้มาก หาภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในเรื่องที่จะเล่าให้เจอ

นักสื่อสารชุมชนต้องทำการศึกษาทุกมุมมองเห็นเรื่องในระบบนิเวศ เห็นการเปลี่ยนแปลง และต้องเล่าให้เห็นถึงการกระทำ ความคิดแบบนักข่าวต้องหาหลักฐานและประเด็น

การเล่าเรื่องไม่จำเป็นต้องยึดติดแบบโครงสร้างแบบสื่อหลักทั่วไป ซึ่งอำนาจในการสรุปเรื่องอยู่ที่นักวิชาการ หากแต่ควรใช้ความรู้ของนักวิชาการนำเรื่องดังประเด็นให้มีน้ำหนักมีความน่าสนใจตั้งแต่ต้นเรื่อง และคนสรุปควรเป็นคนที่อยู่ในเรื่องนั้น ๆ

การหาข้อมูลของนักสื่อสารชุมชนควรเริ่มหาข้อมูลจากการหาภูมิศาสตร์ เริ่มจากพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้ตัว สำรวจระบบนิเวศในเรื่องราวที่ต้องการหาประเด็น เริ่มที่กายภาพ รูปภาพ และใช้ความเป็นนักข่าวตั้งคำถามว่า ทำไม อะไร มีแหล่งอื่นอีกหรือไม่ เช่น ใช้กูเกิล (Google) และตินอาย (Tin Eye) ให้เกิดประโยชน์ แต่หากค้นหาข้อมูลแล้วตัน ไปต่อไม่ได้ให้หยิบเอาคำค้นที่สองมาใส่ประกอบ แล้วค่อย ๆ

ไล่มองทีละภาพ นอกจากนี้ อย่าเริ่มจากสิ่งที่ไม่สนใจ การค้นข้อมูลในกูเกิล (Google) แล้วพบประเด็นประเด็นเหล่านั้นคือ ข้อมูลมือสองที่มีคนพูดถึงไปแล้ว ดังนั้น ต้องลงพื้นที่เพื่อค้นหาข้อมูลที่ยังไม่ได้ถูกพูดถึง อาจเป็นมุมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม

ในความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่า นักสื่อสารชุมชนควรเน้นความลุ่มลึกในการหาประเด็น หาข้อมูลและเล่าเรื่อง เพื่อให้เกิดชิ้นงานที่มีคุณภาพ เสมือนประมงพื้นบ้านที่มีอุปกรณ์จับปลาราคาไม่แพง แต่มีเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาในการจับ ซึ่งประมงอวนลากไม่สามารถลอกเลียนแบบได้

ทั้งนี้ โรเจอร์ส (Rogers) (2016) ได้ให้ข้อเสนอแนะโดยสรุปแนวทางการพัฒนานักสื่อสารชุมชนเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การหาแหล่งที่จะให้ได้ข่าว นักข่าวไม่ใช่ นักเขียนนิยาย ดังนั้นไม่สามารถจินตนาการงานเขียนได้ ต้องหาแหล่งที่จะทำให้เป็นข่าวได้ โดยอาจเริ่มจากแหล่งที่คาดว่าจะมีข่าว ไม่ว่าจะเป็น ศาลากลาง สถานีตำรวจ หรือศาล นอกจากนี้ อาจเข้าร่วมการประชุมของภาครัฐหรือการประชุมภายในโรงเรียน โดยหากจะได้เนื้อหาที่เกี่ยวกับกีฬา แหล่งที่ดีคือ การเข้าร่วมมหกรรมกีฬาที่น่าสนใจ หรือหากข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้สื่อข่าวกีฬา หรืออาจลองพูดคุยกับคนในชุมชนเพื่อหาประเด็นต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์เมื่อตัดสินใจเขียนข่าวในหัวข้อต่าง ๆ ต้องตีประเด็นให้แตกและต้องเริ่มที่จะสัมภาษณ์แหล่งข่าว ควรทำการวิจัยและวางแผนการสัมภาษณ์เตรียมคำถาม และเตรียมพร้อมสำหรับอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลคำสัมภาษณ์ ไม่ควรลืมว่าการสัมภาษณ์ที่ดีที่สุดคือ การคุยกันคล้ายการสนทนา อย่าทำให้แหล่งข่าวเกร็ง เพราะถ้าแหล่งข่าวผ่อนคลาย จะได้ข้อมูลที่ตรงกับที่ต้องการ

3. การเลือกแหล่งอ้างอิงที่ดีที่สุด ทุกวันนี้ใช้โน้ตบุ๊กในการเติมข้อมูลอ้างอิงที่มาจากกรรรมสัณณษณ์ แต่เมื่อต้องเขียนข่าว จะต้องนำข้อมูลต่าง ๆ มาปะติดปะต่อกัน ไม่ยึดโยงแหล่งอ้างอิงเพียงแหล่งเดียว และต้องมีความสมดุลกัน และต้องหาคำที่จับใจและดึงดูดความสนใจให้ผู้ชมสนใจ

4. การรายงานข่าวที่ดีหมายถึง การตอบคำถามที่ผู้ชมตั้งคำถามในข่าวเหล่านั้น นอกจากนี้ควรตรวจสอบความถูกต้องไม่ว่าจะเป็นชื่อสถานที่บุคคลที่เป็นแหล่งข่าว เพราะมีโอกาสที่ผิดพลาดได้

5. การมีเป้าหมายและเป็นธรรม ข่าวไม่มีที่ว่างสำหรับการแสดงความคิดเห็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อรู้สึกอคติไปด้านใดด้านหนึ่ง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรับฟังหรือเปิดพื้นที่ให้อีกด้านหนึ่งด้วยเช่นกัน เพราะข่าวไม่ใช่พื้นที่ที่จะนำความคิดที่เชื่อมาวางไว้และสือออกไป แต่ข่าวคือสิ่งที่แหล่งข่าวพูดออกมาให้ได้ยิน

6. การประดิษฐ์วรรคหน้า เมื่อเขียนข่าวสำเร็จไม่น่าสนใจ คงเป็นการเสียเวลาหากว่าไม่มีใครอ่านและถ้าเขียนแล้วไม่กระทบใจคนอ่านในวรรคหน้า วิธีการดึงดูดความสนใจทำได้โดยการพยายามเขียนให้ผู้อ่านคือจุดสำคัญของเรื่อง (เสมือนผู้อ่านอยู่ในเหตุการณ์) หรือพยายามให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในข่าวที่กำลังเสนอและทำทั้งสองอย่างด้วยคำเพียงไม่กี่คำให้ได้ การประดิษฐ์ประดอยวรรคหน้า คิดถึงการทำให้เนื้อหา มีเอกลักษณ์ น่าสนใจ

7. เรื่องวรรคหน้าเป็นส่วนสำคัญ แต่ต้องเขียนโครงสร้างของเรื่อง การเขียนข่าวเป็นพื้นฐานของความคิดที่รวบยอดมากกว่าเพียงแค่ให้ข้อมูลในเวลาอันสั้นและมีประสิทธิภาพถ้าเป็นไปได้ การเขียนแบบปิรามิดหัวกลับ หมายถึง ต้องวางความสำคัญของเรื่องไว้เบื้องต้นและให้สิ่งที่สำคัญน้อยกว่าไว้ท้ายสุด

8. การอธิบายข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข่าวอีกหนึ่งความสำคัญคือ ต้องเขียนข่าวให้มีความชัดเจนตามข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข่าว อธิบายข้อมูลโดยเน้นความน่าเชื่อถือ และสร้างศรัทธาให้แก่ผู้อ่าน เป็นไปได้ในขณะที่เก็บข้อมูลควรมีการบันทึกเสียงไว้ด้วย

9. การตรวจสอบงานเขียนว่าอ้างอิงถูกต้องตามหลักเอพี (AP Style) แม้ว่าเคยรายงานข่าวและเขียนข่าวจำนวนมาก แต่มันจะเกิดอะไรขึ้นหากส่งข่าวไปโดยหลักการเขียนผิดหลักการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเอพี หรือ Associated Press Style (AP Style) เอพีสไตล์เป็นมาตรฐานการเขียนที่ถูกใช้อย่างมากในอเมริกา ซึ่งนักข่าวเขียนที่จะเรียนรู้และใช้ตรวจสอบการเขียนของตนว่าได้มาตรฐานสิ่งนี้หรือไม่

10. การติดตามเรื่องราว เมื่อเขียนข่าวส่งบรรณาธิการเสร็จสิ้นแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องทำต่อ คือการติดตามเรื่องราวนี้ต่อ การพัฒนาเรื่องราวโดยการติดตามข่าวต่อเป็นกลวิธีอีกอย่างหนึ่ง แต่กระบวนการนี้จะง่ายขึ้นถ้าติดตาม ติดตามแหล่งข่าวอยู่เสมอ เพื่อจะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมครบถ้วนในทุกมิติ

จะเห็นได้ว่าแนวทางพัฒนาการเป็นนักสื่อสารชุมชนนั้น จะเน้นในการนำเสนอเนื้อหาเป็นหลัก ซึ่งเนื้อหาที่ว่านี้ เซเลบรีส (Calabrese) (2018) เสนอว่า ควรเน้นเรื่องลักษณะ บุคลิก และความสม่าเสมอต่อเนื่อง ซึ่งจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้กลับมาชมใหม่ในภายหลัง ผู้ผลิตจะต้องทำให้เกิดความประทับใจ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อการนำเสนอแต่ละครั้ง

นักสื่อสารชุมชนจึงควรเป็นบุคคลที่มีทักษะรอบด้าน เป็นคนช่างสังเกต และละเอียดรอบคอบ ตลอดจนสามารถสื่อสารเรื่องราวให้ครบประเด็น และตรงกับธรรมชาติและพฤติกรรมของผู้รับสาร

แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้สมาร์ทโฟน ของนักสื่อสารชุมชนเพื่อผลิตงานข่าว

การพัฒนาตนเองของนักสื่อสารชุมชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่และการปรับตัวของสื่อส่วนกลางที่สร้างนักข่าวสายเปี่ยมมุ่งเน้นทำสื่อผ่านสมาร์ทโฟน เหตุผลหนึ่งที่ต้องใช้สมาร์ทโฟนเป็นหลักก็เพราะพฤติกรรมของผู้รับสารเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการรับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์

การปรับเปลี่ยนดังกล่าวทำให้สื่อส่วนกลางหลาย ๆ ประเทศปรับตัว เริ่มใช้สมาร์ทโฟนในการทำข่าวมากขึ้นเพื่อตอบสนองข้อมูลที่ต้องนำเสนอด้วยความรวดเร็ว และทันต่อความต้องการของผู้รับสารที่เลือกใช้สื่อออนไลน์ในการรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น นอกจากความสะดวกในการพกพา และสามารถหยิบขึ้นมาใช้งานเมื่อไหร่ก็ได้แล้ว นับวันสมาร์ทโฟนก็ยังปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นความละเอียดของกล้อง (ทั้งกล้องหน้า และกล้องหลัง) และส่วนอื่น ๆ

จากข้อมูลข้างต้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการใช้งานสมาร์ทโฟน ในงานข่าวยังพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป วงการนักสื่อสารชุมชนมือถือขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วในทั่วโลก เพียง 5 ปีของการนำสมาร์ทโฟนมาผลิตข่าว การขยายวงนี้กว้างไกลออกไปจนกลายเป็นการประชุมย่อยของผู้ผลิตข่าวผ่านมือถือ (Mobile Journalism) จากการประชุมที่จัดขึ้นที่เมืองดับลิน (Dublin) ประเทศไอร์แลนด์ (Ireland) ชื่องานว่า โมบาย เจอนัลลิสต์ซิม คอนเฟอเรนซ์ (Mobile Journalism Conference) บทสรุปจากการประชุมครั้งนี้ถูกสรุปโดย ชูลเทส (Shultes, 2016 (ออนไลน์)) ออกมาเป็นข้อแนะนำ 5 ประการด้วยกัน ดังนี้

1. การประเมินความเสี่ยงก่อนที่จะเลือกใช้เทคโนโลยี การประชุมครั้งนี้มีการตั้งข้อสังเกตว่าการ

แพร่ภาพสดผ่านเฟซบุ๊ก (facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) เทคโนโลยีใหม่ที่สามารถแพร่ภาพวิดีโอได้ ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอที่แพร่ภาพได้ 360 องศา ภาพจากโดรน (drone) อุปกรณ์ถ่ายภาพมุมสูงแบบบังคับด้วยรีโมทหรือแม้แต่การผลิตงานผ่านมือถือทั้งหมดนี้ ยังไม่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทั้งหมดมากนัก แต่ผู้เชี่ยวชาญต่างลงความเห็นกันว่า ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อเตรียมรับมือกับสิ่งที่ผิดพลาดเมื่อหัดลองหัดใช้เทคโนโลยีใหม่ นอกจากนี้ เลเวลลิน (Llewellyn) อดีตนักข่าวบีบีซีและผู้ก่อตั้งบริษัทด้านการสื่อสาร แนะนำว่าห้องข่าวควรประเมินความเสี่ยงให้สมบูรณ์ก่อนที่จะออกอากาศผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ หรือเพรสโคป (แอปพลิเคชันออกอากาศผ่านมือถือ)

การติดแท็กสถานที่ช่วยให้เปิดเผยตำแหน่งที่ตั้งของนักข่าวและแหล่งข่าวที่เข้าไปผลิต การติดแท็กแบบนี้ทำให้สูญเสียความเป็นส่วนตัวและเป็นการละเมิดความลับ และการแพร่ภาพข่าวด่วนทำให้ข้อบังคับและกรอบจริยธรรมไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ดังจะเห็นได้จากภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเหตุการณ์ที่เป็นภาพความรุนแรงออกอากาศโดยไม่เหมาะสม นักถ่ายภาพมุมสูงแนะนำว่าควรศึกษาเรื่องกระบวนการถ่ายและการดูแลตนเองไม่ละเมิดกฎหมาย มีการกล่าวเสริมว่า บริษัทที่ทำงานด้านการสนับสนุนการถ่ายภาพมุมสูงโดยไม่ละเมิดจริยธรรมกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และความเป็นส่วนตัวสองสิ่งนี้ไม่ได้หายไปไหนตราบดีสมาร์โฟนยังคงขนถ่ายข้อมูลอยู่ “ทุก ๆ ครั้งที่โดรนบินขึ้น และร่อนลง ผู้สื่อข่าวและนักบินจะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย”

2. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม การแพร่ภาพสดริมฝั่งหรือการหาข้อมูลจากการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย นักข่าวมือถือหรือโมบายนำเสนอการเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้ชม บราวน์ (Browne) โปรดิเวเซอร์

อาวุโสของนิวยอร์กไทม์ (New York Time) กล่าวว่าชุมชนในโลกออนไลน์คล้ายกลุ่มเฟซบุ๊กการเตือนเพื่อการรณรงค์ (The Guardian's Facebook Group for The Counted) ที่เป็น กลุ่ม ที่ คอย ติดตามการทำงานของตำรวจ หากตำรวจกระทำการรุนแรงซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

3. รู้จักอุปกรณ์ และทำให้ง่ายทุกวันนี้มีแอปพลิเคชันในมือถือหลายร้อยแอปพลิเคชันและยังคงมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้สมาร์ทโฟนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น แต่ปรัชญาของโมโจ คือ การทำงานให้ง่ายเข้าไว้ การค้นหาเครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ ๆ กลายเป็นเสน่ห์ของโมโจ ที่ประหยัด น้ำหนักเบา และใช้งานได้ดี มีคนพูดกันว่า อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้ยังคงเป็นแค่สมาร์ทโฟน แม้สมาร์ทโฟนมีข้อได้เปรียบเมื่อมาพร้อมอุปกรณ์ที่ครบครัน แต่ช่างภาพชื่อ ชุง (Chung) มองว่า นักเล่นกล้องยังคงให้ความสำคัญกับคุณภาพกล้องที่ไม่ใช่แค่สมาร์ทโฟนแฟลชซีเหมือนในอดีต และสามารถสร้างงานได้โดยงบประมาณที่ไม่สูงมากที่มาพร้อมระบบออโต้โฟกัส (autofocus) ระบบบันทึกเสียง จอมองภาพพาวเวอร์แบงค์ที่สามารถเพิ่มกำลังแบตเตอรี่และแผ่นบันทึกความจำ บางครั้งสมาร์ทโฟนก็เป็นกล้องธรรมดาที่ดีที่สุดสำหรับงาน

4. ควบคุมการเล่าเรื่อง สิ่งที่กำหนดโมโจนอกเหนือจากเนื้อหาในการอัปโหลดโดยผู้ใช้สมาร์ทโฟนในแต่ละวันคืออะไร คำตอบคือ การเล่าเรื่อง คือข้อสรุปจากวงประชุม มีการกล่าวถึงเรื่องของเสียงว่าเสียงคือทุกสิ่ง การสร้างงานด้วยเสียงที่ชัดเจนจะเป็นประโยชน์มาก เมื่อเจอเหตุการณ์ที่ภาพที่ถ่ายออกมาไม่ดี หรือระบบแพร่ภาพทางอินเทอร์เน็ตไม่มีคุณภาพ แต่หากนักข่าวมือถือรายงานข่าวด้วยเสียง

ที่มีคุณภาพ พยายามแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวได้ไม่น้อยนอกจากนี้ มีข้อเสนอว่าผู้ชมต้องการเห็นงานที่ปราศสิ่งที่พร้อมด้วยเสียงและการตัดต่อที่ดี การควบคุมการพัฒนาคุณภาพและการนำเสนอภาพควรให้เข้าถึงอารมณ์ร่วม และเป็นหน้าที่ของนักข่าวที่จะถ่ายทอดข้อเท็จจริงผ่านการเล่าเรื่อง มีความคิดสร้างสรรค์ที่อันตรายของความยึดติดเครื่องมือมากเกินไป คือ การให้สิ่งนี้มากำหนดเรื่องราวในการเล่าเรื่องที่จะผลิต นอกจากนี้มีการเสนอว่าปรัชญาของการทำงาน คือ การกำหนดการเคลื่อนไหว หมายถึง การเน้นเกี่ยวกับการเดินเรื่องตั้งแต่เริ่มต้น กลางเรื่อง และจุดสิ้นสุดรอบคอบเกี่ยวกับภาพที่ต้องการและรู้วิธีการใช้เครื่องมือที่เป็นการรับประกันคุณภาพของนักข่าวมืออาชีพ

5. อย่าลืมสร้างลูกทีม หลักสำคัญของนักข่าวมือถือ คือ ต้องการการทำงานร่วมกันของทีมเพื่อการสื่อสารชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานรูปแบบใหม่ มีการสอนวิธีการทำข่าวโดยใช้สมาร์ทโฟนที่จะสร้างคนที่มาผลิตงานผ่านเทคโนโลยีนี้และการค้นหาแอปพลิเคชันที่ช่วยผู้ใช้งานที่ทำงานบนระบบแอนดรอยด์ (android) แม้บางประเทศปิดกั้นไม่ให้เข้าถึงกลับช่วยให้ผู้จัดการค้นพบวิธีการที่ทำงานเพื่อทุกคน “มันสำคัญมากที่ทำให้มั่นใจว่าทีมไม่รู้สึกรำคาญพวกเขาเป็นเพียงคนกลุ่มเดียวที่เปลี่ยนมาทำงานบนโมโจ ขอให้มันเปิดกว้างให้ทุก ๆ คนได้เข้าถึงต่อไป”

จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นนักสื่อสารชุมชนแล้ว ควรรู้จักใช้อุปกรณ์ใกล้เคียงสมาร์ทโฟนเพื่อนำมาใช้สร้างงาน ผลิตงานข่าวรายการ สารคดีเพื่อถ่ายทอดข่าวสาร สาระเรื่องราวดี ๆ ให้คนในชุมชนและคนภายนอกชุมชนรู้จักและเกิดความรัก ความหวงแหน ในท้องถิ่นของตนต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผล

ปัจจุบันการทำข่าวในวงการสื่อส่วนกลางหรือแม้แต่ในชุมชนต่าง ๆ นักสื่อสารชุมชนจำเป็นต้องการปรับตัวกับลักษณะการทำข่าวที่เรียกว่า นักข่าวสะพายเป้ หรือนักข่าวมือถือ ซึ่งหันมาใช้สมาร์ทโฟนในการทำข่าวกันมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมีความทันสมัยและรวดเร็ว อีกทั้งยังมีการพัฒนาที่ต่อเนื่องต่อไปอย่างไม่มี

ที่สิ้นสุด ซึ่งตราบไคที่สมาร์ทโฟนยังเป็นอีกหนึ่งตัวเลือกที่จะช่วยพัฒนางานผ่านคุณลักษณะเฉพาะที่อุปกรณ์ผลิตสื่อปัจจุบันไม่สามารถทำได้ เช่น น้ำหนักที่เบาพกพาได้สะดวก ตอบโจทย์ต่อการเข้าถึงของผู้รับสารในเวลาอันรวดเร็ว เป็นต้น ดังนั้นการเตรียมตัวเพื่อเรียนรู้ รวมถึงเสริมทักษะให้พร้อมจึงเป็นคำตอบสำคัญที่นักสื่อสารภายในชุมชนควรตื่นตัว

เอกสารอ้างอิง

- นักข่าวพลเมือง. (2016). การเคลื่อนไหวทางสังคมบนโซเชียลมีเดีย โอกาสของชุมชน สร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยมือถือ?. ค้นเมื่อ สิงหาคม 28, 2559, จาก <http://www.citizenhaipbs.net/node/8013>
- นิพนธ์ ตั้งแสงประทีป. (ม.ป.ป.). To be a good journalist. ค้นเมื่อ สิงหาคม, 22, 2559, จาก <http://www.247freemag.com/นิพนธ์ตั้งแสงประทีป>
- Blankenship, J. C. (2015). Losing their “MOJO”? Mobile journalism and the deprofessionalization of television news work. Retrieved April 29, 2019, from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17512786.2015.1063080?scroll=top&needAccess=true>
- Calabrese, C. (2018). **Become a YouTuber: Build your own YouTube channel**. NJ: John Willey & Sons, Inc.
- Mobile Journalism Manual. (n.d.). **Mobile Journalism Manual**. Retrieved April 29, 2019, from <http://www.mojo-manual.org/understanding-mobile-journalism/>
- Rogers, T. (2016). **A list of 10 steps for producing the perfect news story**. Retrieved August 28, 2016, from <http://journalism.about.com/od/reporting/tp/createstories.htm>
- Shoulderpod. (n.d.). **Why mobile journalism might be good for you**. Retrieved April 29, 2019, from <http://www.shoulderpod.com/mobile-journalism>
- Shultes, A. (2016). **Five mobile journalism tips from mobile journalism conference in Dublin**. Retrieved August 28, 2016, from <http://www.storybench.org/five-mobile-journalism-tips-mobile-journalism-conference-dublin/>